

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۱۲۲۱

دانشگاه آزاد اسلامی تبریز

دانشکده معماری و شهرسازی

گروه معماری

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد معماری

گرایش معماری اسلامی

عنوان:

طراحی مجموعه فرهنگی در سایت مسجد کبود تبریز

«خانه عرفان»

استاد راهنما:

دکتر قاسم مطلبی

استاد مشاور:

مهندس نژاد ابراهیمی

دانشجو:

اصغر بابایی

۱۳۸۸ / ۳ / ۲

زمستان ۱۳۸۷

۱۱۳۳۸۱

این رساله را به پدر و مادرم که همواره یاری رسان من بوده اند تقدیم می کنم...

نام خانوادگی دانشجو: بابایی	نام: اصغر
عنوان پایان نامه:	
طراحی مجموعه فرهنگی در سایت مسجد کبود تبریز «خانه عرفان»	
استاد راهنما: دکتر قاسم مطلبی	استاد مشاور: مهندس نژاد ابراهیمی
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: معماری
دانشگاه: هنر اسلامی تبریز	گرایش: معماری اسلامی
تاریخ فارغ التحصیلی: بهمن ۱۳۸۷	تعداد صفحه: ۱۷۰
کلید واژه ها: فرهنگ، عرفان، معماری عرفانی، هندسه راز آلود، نماد، باز زنده سازی	
چکیده:	
<p>بی شک فرهنگ، نخستین عامل در شکوفایی و یا اضمحلال هر قوم و ملتی می باشد و هر جامعه سهمی از تولید فرهنگی و هنری دارد، که معماری بخشی از این سهم است. اگر عرفان را به عنوان مرکزی ترین عنصر در تولید فرهنگی منطقه ای در فلات ایران بدانیم، لذا معماری عرفانی را باید یک معماری فرهنگی دانست. ما در این پروژه که آنرا «خانه عرفان» نامیده ایم به دنبال ایجاد یک معماری فرهنگی و عرفانی می باشیم که از ایجاد این معماری فرهنگی دو جنبه و دو هدف اصلی را مورد توجه قرار داده ایم؛ یکی اینکه از طریق هندسه و معماری در صدد بیان مفاهیم، اندیشه ها و میراث می باشیم و دیگر اینکه به لحاظ عملکردی در صدد ایجاد فضایی برای اشاعه فرهنگ اسلامی و عرفانی هستیم.</p> <p>اما ریشه معماری عرفانی را باید در جهان بینی الهی یعنی نگرش درست به معبود، هستی و انسان دانست. در این پژوهش ابتدا ضمن شناخت عوامل بحران در معماری معاصر به بررسی این سه مولفه و ارتباط آنها از دیدگاه عرفانی و همچنین مکاتب معاصر خواهیم پرداخت و در ادامه به بررسی معماری عرفانی - اسلامی و ذکر مصادیق از معماری عرفانی در فضاهای معماری اسلامی ایران پرداخته خواهد شد.</p> <p>از آنجا که تاریخ و تمدن و پیشینه هر ملتی بخشی از فرهنگ آن جامعه است لذا با توجه به اینکه سایت پروژه ی ما در قسمتی از بافت تاریخی شهر تبریز و در کنار بنای تاریخی مسجد کبود در نظر گرفته شده است بی شک یکی از مواردی که باید به آن توجه داشت، تاریخ و فرهنگ مردم این منطقه است، لذا ما در این پروژه علاوه بر ایجاد یک معماری عرفانی در صدد باز زنده سازی عناصر تاریخی معماری در این سایت نیز می باشیم.</p> <p>در این پروژه سعی شده ارتباط نزدیکی بین مفاهیم عرفانی و نمادها با طراحی فضاها برقرار گردد برای نیل به این هدف با زبان نمادها و استفاده از فرمها و اشکال رمز آلود سعی در بیان این مفاهیم شده است. و در نهایت نتیجه ای که می توان گرفت اینست که در واقع آن معماری رنگ و بوی فرهنگی و عرفانی می دهد که بتواند پیوند مناسبی بین فرم، هندسه و صور معمارانه از یک طرف و مفاهیم و نگرشها و سلیقه ها از طرف دیگر برقرار نماید، بطوریکه در معماری می توان با نگاهی معناگرا نه تنها به دنبال تکامل کالبدی و شکل گیری بنا، بلکه در جست و جوی ریشه های شکل گیری پیوند کالبد و معنا و کیفیت این ارتباط در دنیای عرفان نیز بود. امید است که در این پروژه بتوانیم به این هدف دست یابیم.</p>	

فهرست مطالب :

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۲	طرح موضوع
۲	۱- تعریف موضوع
۲	۲- اهداف کلی تحقیق
۲	۳- اهداف کلان طراحی مجموعه
۳	۴- مداخلات و اصول کالبدی طرح پیشنهادی
۳	۵- نوع تحقیق
۴	۶- اهمیت و ضرورت تحقیق
۴	۷- کاربرد نتایج و تحقیق
۴	۸- طرح مسئله
۴	۹- فرضیات تحقیق
۴	۱۰- روش تحقیق
	۱- مبانی نظری
۶	۱-۱- وضعیت معماری معاصر جهان
۶	۱-۱-۱- شک گرایان
۶	۱-۱-۲- نسبی گرایان
۶	۱-۱-۳- پوزیتویستها
۷	۱-۱-۴- شناخت سلسله مراتبی
۷	۱-۱-۵- کثرت گرایی
۸	۲-۱- وضعیت معماری معاصر ایران
۸	۱-۲-۱- کالبد پردازان
۹	۲-۲-۱- مفهوم پردازان
۱۰	۳-۲-۱- معماری مدرن
۱۱	۴-۲-۱- معماری پست مدرن
۱۱	۵-۲-۱- معماری ساختار شکن
۱۲	۶-۲-۱- سنت گرایان تاریخی

۱۲	۷-۲-۱- سنت گرایان معنوی
۱۲	۸-۲-۱- حکمت اسلامی
۱۴	۳-۱- شناخت عوامل بحران
۱۴	۱-۳-۱- انسان شناسی
۱۹	۲-۳-۱- معبود شناسی
۲۲	۳-۳-۱- طبیعت
۲۲	۱-۳-۳-۱- نگرش اول: مکاتب طبیعت ستیز
۲۳	۲-۳-۳-۱- نگرش دوم: مکاتب طبیعت گریز
۲۴	۳-۳-۳-۱- نگرش سوم: مکاتب طبیعت گرا
۲۵	۴-۳-۳-۱- نگرش چهارم: طبیعت در قرآن و اندیشه اسلامی
۲۶	۴-۱- انواع ارتباط میان انسان، طبیعت و معبود
۲۷	۵-۱- دیدگاه عرفا درباره نسبت بین طبیعت، انسان و معبود
۲۹	۶-۱- عرفان و معماری عرفانی
۲۹	۱-۶-۱- تعریف عرفان
۳۱	۲-۶-۱- هفت مرحله عرفان
۳۶	۳-۶-۱- معماری عرفانی
۳۸	۷-۱- زیبایی شناسی در نظر عارف و صوفی
۳۹	۱-۷-۱- خود سازماندهی (استحاله و تکامل)
۴۳	۲-۷-۱- مفهوم نورالانوار
۴۵	۳-۷-۱- درک نظم پنهان طبیعت
۴۶	۸-۱- شاخصه های عرفان
۴۸	۹-۱- نمادها در معماری عرفانی
۴۸	۱-۹-۱- بررسی دیدگاه روانشناختی
۴۸	۲-۹-۱- بررسی دیدگاه فلسفی
۴۹	۳-۹-۱- بررسی دیدگاه علمی
۵۰	۴-۹-۱- بررسی دیدگاه برخی متفکران مکتب سنتگرای معنوی
۵۲	۵-۹-۱- دیدگاه متفکران حکمت اسلامی
۵۳	۶-۹-۱- نتیجه گیری
۵۴	۱۰-۱- مصادیقی از معماری عرفانی - ایرانی

- ۵۴ ۱-۱۰-۱ - هندسه وسیله ای برای سیر از کثرت به وحدت
- ۵۵ ۲-۱۰-۱ - بکار گیری هندسه نمادین در شهر سازی
- ۵۶ ۳-۱۰-۱ - بهره گیری از هندسه ناب و تجریدی
- ۵۶ ۴-۱۰-۱ - نمادگرایی محتوایی و مفهومی هندسه اسلامی
- ۵۷ ۵-۱۰-۱ - بهره گیری از آب در معماری
- ۵۸ ۶-۱۰-۱ - بهره گیری از نور در معماری
- ۶۰ ۱۱-۱ - نتیجه گیری
- ۶۲ ۲- بررسی نمونه های مشابه
- ۶۲ ۱-۲ - مرکز فرهنگی دزفول
- ۶۲ ۱-۱-۲ - خصوصیات و فضاها
- ۶۴ ۲-۱-۲ - بیان فلسفی طرح
- ۶۵ ۳-۱-۲ - نحوه ارتباط فضاها
- ۷۱ ۲-۲ - مجموعه فرهنگی فرشچیان اصفهان اثر فرهاد احمدی
- ۷۱ ۱-۲-۲ - تصویر خاکی دنیای عرفان
- ۷۱ ۲-۲-۲ - پیوند معماری و دنیای عرفان
- ۸۱ ۳-۲ - نتیجه گیری از بررسی نمونه های مشابه
- ۳- معرفی بستر طراحی، عناصر شاخص سایت و لزوم حفظ آنها
- ۸۳ ۱-۳ - معرفی استان آذربایجان شرقی
- ۸۳ ۱-۱-۳ - موقعیت استان
- ۸۴ ۲-۱-۳ - حدود تبریز
- ۸۵ ۳-۲-۳ - بررسی ویژگی های طبیعی شهر تبریز
- ۸۶ ۲-۳ - آب و هوا و اقلیم
- ۸۷ ۱-۲-۳ - حرارت
- ۸۷ ۲-۲-۳ - رطوبت
- ۸۷ ۳-۲-۳ - بارش
- ۸۷ ۴-۲-۳ - وزش باد
- ۸۹ ۵-۲-۳ - تابش نور خورشید

- ۹۱ ۳-۲-۶- نتیجه مطالعات اقلیمی
- ۳-۳-معرفی سایت
- ۹۲ ۳-۳-۱- موقعیت سایت
- ۹۳ ۳-۳-۲- کاربری اراضی
- ۹۴ ۳-۳-۳- کیفیت آبیه
- ۹۵ ۳-۳-۴- تاریخچه سایت
- ۹۶ ۳-۳-۵- معرفی عناصر تاریخی سایت
- ۹۶ ۳-۳-۵-۱- بازار قدیمی تبریز
- ۹۸ ۳-۳-۵-۲- مسجد کبود یا جهانشاه
- ۱۰۳ ۳-۳-۵-۳- گورستان تاریخی
- ۳-۴- بررسی اصول بکار گرفته شده در حفظ عناصر تاریخی سایت
- ۱۰۴ ۳-۴-۱- وازگان مرمت بافت های شهری
- ۱۰۴ ۳-۴-۱-۱- بهسازی (ابقا)
- ۱۰۴ ۳-۴-۱-۲- نوسازی (احیاء)
- ۱۰۴ ۳-۴-۱-۳- بازسازی (تخریب)
- ۱۰۵ ۳-۴-۲- نظریه پردازان مرمت شهری
- ۱۰۶ ۳-۴-۳- ویژگی های دیدگاه باستان شناسانه
- ۱۰۷ ۳-۴-۴- عوامل موثر در فرسودگی و تخریب بافتهای کهن شهری
- ۱۰۷ ۳-۴-۴-۱- عوامل فرهنگی - اجتماعی
- ۱۰۷ ۳-۴-۴-۲- عوامل اقتصادی
- ۱۰۷ ۳-۴-۴-۳- عوامل کالبدی - فضایی
- ۱۰۸ ۳-۴-۵- راه حل ها و مشکلات آینده
- ۱۰۸ ۳-۴-۶- الگوی پایداری در بافت های قدیمی، لزوم حفظ و بسط آن
- ۴- برنامه عملکردی و فیزیکی و استاندارد فضاها
- ۱۱۱ ۴-۱- برنامه عملکردی
- ۱۱۱ ۴-۱-۱- بخش طبیعت شناسی (تفکر در طبیعت)
- ۱۱۳ ۴-۱-۲- بخش انسان شناسی (مصاحبت - چله نشینی)
- ۱۱۴ ۴-۱-۲-۱- بخش نیازهای فردی (خلوت)

- ۱۱۴ ۱-۲-۲-۲- بخش نیازهای اجتماعی (مصاحبت و آموزش)
- ۱۱۴ الف- سالن چند منظوره (آمفی تئاتر)
- ۱۱۵ ب- کتابخانه
- ۱۱۶ ج- فضای آموزش
- ۱۱۷ ۱-۲-۳-۴- بخش نیازهای خدماتی
- ۱۱۸ ۱-۳-۴- بخش خدانشناسی به صورت تجربه شهودی (ذکر)
- ۱۲۰ ۱-۴-۴- محاسبه سطح اختصاص یافته به هر فضا
- ۱۲۰ ۱-۴-۱-۴- بخش طبیعت شناسی
- ۱۲۰ ۱-۴-۲-۴- بخش انسان شناسی
- ۱۲۰ الف- عرصه فرهنگی
- ۱۲۰ ب- عرصه آموزشی
- ۱۲۱ ج- گالری ها
- ۱۲۱ د- بخش اداری
- ۱۲۱ ه- بخش خدمات:(خدمات رفاهی وتجاری)
- ۱۲۳ ۲-۴- ضوابط و استانداردها فضاها
- ۱۲۳ ۱-۲-۴- آسمان نما
- ۱۲۴ ۱-۲-۴- انواع آسمان نما
- ۱۲۴ ۲-۱-۲-۴- فضای داخلی آسمان نما
- ۱۲۷ ۲-۲-۴- سالن چند منظوره
- ۱۲۷ ۱-۲-۲-۴- سالن انتظار
- ۱۲۷ ۲-۲-۲-۴- سالن تماشاچیان
- ۱۲۷ ۳-۲-۲-۴- اتاق پروژکتور
- ۱۲۸ ۳-۲-۴- کتابخانه
- ۱۳۰ ۴-۲-۴- گالریها یا تالار نمایش آثار
- ۱۳۰ ۱-۴-۲-۴- گردش ومسیر حرکت در نمایشگاه
- ۱۳۴ ۲-۴-۲-۴- بررسی نور در گالری
- ۱۳۶ ۳-۴-۲-۴- دیوار و کفپوش تالارها
- ۱۳۷ ۴-۴-۲-۴- ارتفاع مناسب برای دیدن

- ۱۳۸ ۴-۲-۵- استانداردهای فضاهای اداری خدماتی
- ۱۳۹ ۴-۲-۶- بخش آموزش و تبادل اطلاعات
- ۱۴۱ ۴-۲-۷- چایخانه و کافه تریا
- ۱۴۳ ۴-۲-۸- ضوابط مربوط به شبکه های دسترسی
- ۱۴۳ ۴-۲-۸-۱- پیاده روها
- ۱۴۳ ۴-۲-۸-۲- شیب راههای پیاده
- ۱۴۳ ۴-۲-۸-۳- معابر پیاده ماشین رو
- ۱۴۳ ۴-۲-۸-۴- خیابان فرعی مسکونی
- ۱۴۴ ۴-۲-۹- ضوابط و مقررات طراحی برای معلولین و کم توانان جسمی
- ۱۵۱ ۴-۲-۹-۱- مقررات مربوط به پارکینگ
- ۱۴۴ ۴-۲-۹-۲- مقررات مربوط به پیاده روها و جاده ها
- ۱۴۴ ۴-۲-۹-۳- مسئله شیب
- ۱۴۴ ۴-۲-۹-۴- ضوابط درها
- ۱۴۵ ۴-۲-۹-۵- ضوابط مربوط به پله ها
- ۱۴۶ ۴-۲-۹-۶- ضوابط مربوط به سرویسهای بهداشتی
- ۱۴۷ ۵- تحلیل روند طراحی و نقشه ها
- ۱۴۸ ۵-۱- معرفی و تحلیل سایت طراحی
- ۱۴۸ ۵-۱-۱- تحلیل موقعیت سایت
- ۱۴۹ ۵-۱-۲- تحلیل دسترسی ها
- ۱۵۰ ۵-۱-۳- کاربری های اطراف سایت
- ۱۵۱ ۵-۱-۴- تحلیل وضعیت کنونی سایت
- ۱۵۳ ۵-۱-۵- بررسی مشکلات و ارائه راه حل ها
- ۱۵۵ ۵-۲- معرفی روند طراحی و نقشه ها
- ۱۵۵ ۵-۲-۱- ایده طراحی مجموعه
- ۱۵۷ ۵-۲-۲- الگوهای طراحی مجموعه
- ۱۵۷ ۵-۲-۳- الگوی کلی مجموعه و عوامل موثر در طراحی مجموعه
- ۱۶۰ ۵-۲-۴- ایده های طراحی بخش های مختلف

۱۶۵	۳-۵- سازه طرح
۱۶۷	۴-۵- تجهیزات فنی و تأسیسات
۱۶۷	۱-۴-۵- سیستم برق
۱۶۸	۲-۴-۵- سیستم تهویه
۱۶۸	۳-۴-۵- سیستم مقابله با سرقت
۱۶۹	۵-۵- مصالح
۱۶۹	۱-۵-۵- مصالح نما و منظر بیرونی
۱۶۹	۲-۵-۵- مصالح داخلی
	منابع و مواخذ
	پیوستها
	چکیده انگلیسی

۱- فصل اول:

- ۴۱ تصویر ۱-۱- نوعی از تکامل در شکل مربع
- ۴۱ تصویر ۱-۲- جریان رشد در زیگورات چغازنبیل حاصل از تکامل مربع
- ۴۲ تصویر ۱-۳- تکامل حلزونی شکل حاصل از چرخش مربع
- ۴۲ تصویر ۱-۴- تکثیر یک شکل حاصل از نسبت عدد ۲، خانه بروجردیها ی کاشان
- ۴۳ تصویر ۱-۵- الگوی تکامل ماریچی در کهکشان
- ۴۵ تصویر ۱-۶- فضای داخلی آرامگاه شاه نعمت الله ولی، کرمان
- ۵۴ تصویر ۱-۷- سیر از وحدت به کثرت، تیمچه امین الدوله، کاشان
- تصویر ۱-۸- گنبد نماد سیر در انفس و مناره ها مظهر سیر در آفاق، سردر مسجد امام اصفهان
- ۵۵
- ۵۶ تصویر ۱-۹- آرایه های تجریدی، مسجد شاه اصفهان
- ۵۷ تصویر ۱-۱۰- نماد گرایی محتوایی، خانه بروجردیها ی کاشان
- ۵۷ تصویر ۱-۱۱- بهره گیری از آب در معماری اسلامی
- ۵۸ تصویر ۱-۱۲- بهره گیری از نور در معماری اسلامی
- ۵۹ تصویر ۱-۱۳- بهره گیری از نور در معماری اسلامی، کاخ الحمرا

۲- فصل دوم:

- ۶۲ تصویر ۲-۱- دور نمایی از مرکز فرهنگی دزفول
- ۶۳ تصویر ۲-۲- پلان طبقه همکف مجموعه
- ۶۴ تصویر ۲-۳- پلان زیر زمین مجموعه
- ۶۴ تصویر ۲-۴- بیان فلسفی طرح
- ۶۵ تصویر ۲-۵- بیان فلسفی طرح
- ۶۵ تصویر ۲-۶- نمایی از حیاط مرکزی مجموعه
- ۶۶ تصویر ۲-۷- استفاده نمادین از عناصر معماری سنتی
- ۶۷ تصویر ۲-۸- استفاده نمادین از عناصر معماری سنتی
- ۶۷ تصویر ۲-۹- نمایی از حیاط مرکزی مجموعه
- ۶۹ تصویر ۲-۱۰- تصویر از حوض وسط حیاط مرکزی

- ۷۰ تصویر ۲-۱۱ - نمایی از عناصر نمادین مجموعه
- ۷۰ تصویر ۲-۱۲ - نمایی از یکی از قوسهای بکار رفته در ورودی
- ۷۱ تصویر ۲-۱۳ - دور نمایی از مجموعه فرشچیان اصفهان
- ۷۲ تصویر ۲-۱۴ - استفاده از پل به منظور بیان عرفانی طرح
- ۷۳ تصویر ۲-۱۵ - دور نمایی از ورودی مجموعه فرشچیان اصفهان
- ۷۴ تصویر ۲-۱۶ - تأکید بر تقارن و استفاده از هندسه تجریدی ، هشت ضلعی ورودی
- ۷۵ تصویر ۲-۱۷ - نمای مرکزی مجموعه فرشچیان اصفهان
- ۷۶ تصویر ۲-۱۸ - بهره گیری از هندسه سنتی ، نورگیر مرکزی
- ۷۷ تصویر ۲-۱۹ - ترکیب نور و آب ، حوض مرکزی وردی بنا
- ۷۷ تصویر ۲-۲۰ - ترکیب نور و آب ، رستوران
- ۷۸ تصویر ۲-۲۱ - استفاده نمادین از پل در ورود به بنا
- ۷۹ تصویر ۲-۲۲ - استفاده دروازه در کنار خیابان به منظور دعوت کنندگی به بنا

۳- فصل سوم:

- ۸۳ تصویر ۳-۱ - نقشه موقعیت استان بر اساس تقسیمات کشوری
- ۸۵ تصویر ۳-۲ - موقعیت شهر تبریز نسبت به شهرهای همجوار
- ۸۸ تصویر ۳-۳ - نمودار گلباد تبریز
- ۸۹ تصویر ۳-۴ - نمودار جهت گیری ساختمان
- ۸۹ تصویر ۳-۵ - نمودار نقاب سایه
- ۹۰ تصویر ۳-۶ - نمودار میزان حرارت کسب شده توسط دیوارها
- ۹۱ تصویر ۳-۷ - فرم مناسب با اقلیم
- ۹۲ تصویر ۳-۸ - نقشه هوایی موقعیت سایت طراحی
- ۹۳ تصویر ۳-۹ - نقشه کاربری اراضی
- ۹۴ تصویر ۳-۱۰ - کیفیت ابنیه
- ۹۵ تصویر ۳-۱۱ - نقشه تاریخی تبریز و محدوده بازار قدیمی
- ۹۶ تصویر ۳-۱۲ - تصاویر قدیمی از بازار تبریز
- ۹۷ تصویر ۳-۱۳ - پلان و تصویر از تیمچه بازار تبریز
- ۹۸ تصویر ۳-۱۴ - بخشهای باقیمانده مسجد کبود
- ۹۹ تصویر ۳-۱۵ - دورنمایی از مسجد کبود ، از فلاندن و کست

- تصویر ۳-۱۶- قبرستان تاریخی ۱۵۰۰ ق.م
۱۰۳
- ۴- فصل چهارم:
تصویر ۴-۱- نمونه ای از پلان آسمان نما و نحوه چیدمان صندلی ها
۱۲۳
- تصویر ۴-۲- نمونه ای از یک آسمان نما با صفحه نمایش افقی
۱۲۴
- تصویر ۴-۳- پروژوکتورهای نمایش ستارگان و کهکشان
۱۲۵
- تصویر ۴-۴- فواصل و ابعاد صندلی ها در سالن چند منظوره
۱۲۸
- تصویر ۴-۵- فواصل مناسب میز ها در سالن مطالعه
۱۲۸
- تصویر ۴-۶- فواصل مناسب میز ها در سالن مطالعه
۱۲۹
- تصویر ۴-۷- ارتفاع مناسب قفسه ها
۱۲۹
- تصویر ۴-۸- دیاگرام روابط فضاها و کتابخانه
۱۳۰
- تصویر ۴-۹- مسیر های حرکتی در گالریها
۱۳۱
- تصویر ۴-۱۰- مسیر های حرکتی در گالریها
۱۳۱
- تصویر ۴-۱۱- مسیر های حرکتی در گالریها
۱۳۲
- تصویر ۴-۱۲- مسیر های حرکتی در گالریها
۱۳۲
- تصویر ۴-۱۳- مسیر های حرکتی در گالریها
۱۳۳
- تصویر ۴-۱۴- مسیر های حرکتی در گالریها
۱۳۳
- تصویر ۴-۱۵- مسیر های حرکتی در گالریها
۱۳۳
- تصویر ۴-۱۶- طریقه نورگیری از سقف شیبدار
۱۳۴
- تصویر ۴-۱۷- نورگیری مرکزی
۱۳۵
- تصویر ۴-۱۸- فواصل مناسب برای دیدن
۱۳۷
- تصویر ۴-۱۹- ارتفاع مناسب برای دیدن آثار
۱۳۸
- تصویر ۴-۲۰- ارتفاع مناسب نصب آثار
۱۳۸
- تصویر ۴-۲۱- استاندارد فضای اداری
۱۳۹
- تصویر ۴-۲۲- استانداردهای کلی فضای سالن کنفرانس (کلاسهای کنفرانسی) و اتاق نمایش
اسلاید برای ۱۲ نفر
۱۴۰
- تصویر ۴-۲۳- ابعاد و فواصل میز و صندلی در کافی شاب
۱۴۲
- ۵- فصل پنجم:
تصویر ۵-۱- تحلیل موقعیت سایت طراحی
۱۴۸

- ۱۴۹ تصویر ۲-۵- موقعیت دسترس‌یها در سایت طراحی
- ۱۵۰ تصویر ۳-۵- معرفی کاربری‌های اطراف سایت
- ۱۵۱ تصویر ۴-۵- نمایی از بازار کبود و مجتمع تجاری در حال ساخت
- ۱۵۱ تصویر ۵-۵- دورنمایی از نمای اصلی مسجد کبود واقع در جبهه شمالی

فهرست جداول و نمودارها :

عنوان..... صفحه

۱- فصل اول:

- جدول ۱-۱- جدول تقسیم بندی مکاتب معماری معاصر جهان ۷
- جدول ۱-۲- جدول تقسیم بندی مکاتب معماری معاصر ایران ۱۳
- جدول ۱-۳- نگرش طبیعت ستیز درباره رابطه انسان، طبیعت و معماری بر پایه جهان بینی ۲۲
- جدول ۱-۴- نگرش طبیعت گریز درباره رابطه انسان، طبیعت و معماری بر پایه جهان بینی ۲۳
- جدول ۱-۵- نگرش طبیعت گرا درباره رابطه انسان، طبیعت و معماری بر پایه جهان بینی ۲۴
- نمودار ۱-۶- رابطه انسان، طبیعت و معبود از دیدگاه فراسیستی ۲۶

۳- فصل چهارم:

- جدول ۴-۱- حداقل میزان نور در گالری ۱۴۳
- ۲- فصل پنجم :
- جدول ۵-۱-۵- بررسی مشکلات سایت و ارائه راه حل ها ۱۶۰

امروزه عدم توجه به ارزش ها و محورهای روحی - ذهنی انسان، اندیشه ورزی او را در معماری به جهتی هدایت کرده است که نیازهایش را غالباً در ساحت نیازهای جسمانی می بیند، در نتیجه فضاها، در نسبت با عملکردهای این جهانی، در چارچوب علم و تکنولوژی، معنا می یابند، به گونه ای که در بسیاری موارد، اندیشیدن صرف در قالب، باعث فراموشی محتوا شده است.

می دانیم که معماری علاوه بر رفع نیازهای مادی و فیزیولوژیک باید درصدد رفع نیازهای معنوی و روحی انسان نیز باشد. متأسفانه یکی از مسائلی که امروزه باعث بحران در معماری معاصر شده است، تردید و عدم شناخت نسبت به هستی بوده است. بطوریکه با ظهور مکاتبی نظیر شکاکیت، پوچ گرایی و ... معماری به سوی کشانده شده که حجم زیادی از معماری های معاصر، تنها به ساختن لانه ای برای انسان کور و کر تبدیل شده اند و در آن به تأمین نیازهای روحی و معنوی انسانها توجهی نشده است.

اما راه حل این بحران به نگرش درست به هستی، انسان و نیازهایش (جهان بینی) بر می گردد. چراکه این جهان بینی است که نوع نگاه کردن انسان به عالم و هستی را تحت تأثیر قرار می دهد. در اندیشه جهان بینی و هستی شناسی اسلامی ریشه معماری قدسی و عرفانی در اصول الهی یا شریعت است. بنابراین معماری در اندیشه اسلامی به عنوان ابزاری مادی باید بتواند بیانگر معنای فراماده نیز باشد و به فضایی تبدیل گردد که در آن انسان به هر سو روی می آورد، یاد خدا در ضمیر او بیدار می گردد.

ما در این رساله به دنبال بیان تأثیر معنوی فضای معماری عرفانی - اسلامی بر انسان می باشیم، تأثیری که بر روح و روان فضای معماری اثر می گذارد و بدین ترتیب در تأمل درون وجود مادی محدود، برای اکتشاف مفاهیم نامحدود، کالبد معماری در بر گیرنده نوری معنوی شده و تنها پوسته و غشایی برای معانی ای که در پس آن است می گردد. این چیزی نیست جز نگاه کردن ویژه به جهان هستی که همان عرفان یا ورود به دنیای ارتباطات قدسی است.

این رساله شامل پنج فصل می باشد: که فصل اول مربوط به مبانی نظری و فصل های دوم تا پنجم مربوط به بررسی نمونه های مشابه، معرفی و تحلیل سایت طراحی و روند طراحی می باشد.

در فصل اول به بحث نمادها و معماری عرفانی و ذکر مصادیق اشاره خواهد شد و شامل بخش های زیر می باشد:

- در بخش اول و دوم به بررسی معماری معاصر جهان و ایران پرداخته شده است.
- در بخش سوم به تحلیل و شناخت عوامل بحران در مکاتب و معماری معاصر پرداخته شده است.
- در بخش چهارم و پنجم به تشریح جهان بینی و ارتباط بین انسان، طبیعت و معبود در دیدگاه مکاتب معاصر و دیدگاه عرفانی پرداخته شده است.
- و در بخشهای ششم تا دهم از فصل نظری به عرفان، معماری عرفانی مفاهیم، نمادها در معماری عرفانی - اسلامی و ذکر مصادیق پرداخته شده است. در پایان با نتیجه گیری از بحث نظری بفصل به پایان رسیده است.

با توجه به اینکه در این پروژه به دنبال ایجاد یک مجموعه فرهنگی - عرفانی با کاربریهای متنوع می باشیم لذا سایت طراحی در کنار مسجد کبود تبریز انتخاب گردید. و این سایت به این دلیل انتخاب شد که: دارای پتانسیل های خوبی به لحاظ قابلیت ایجاد کاربریهای متنوع مذهبی، تجاری، فرهنگی و ... (نظیر مسجد کبود و بازار قدیمی) می باشد.

طرح موضوع:

۱- تعریف موضوع:

موضوع طراحی مجموعه فرهنگی با عنوان «خانه عرفان» در سایت تاریخی مسجد کبود تبریز می باشد، فضایی که در آن نه تنها نیازهای کالبدی و مادی انسان برآورده گردد بلکه، ظرفی برای پرورش نیازهای روحی و معنوی انسان نیز باشد، فضایی که در آن انسان فرصت بیشتری برای مشاهده و تعقل به خود و خدای خود را پیدا کند. در این فضا، شناخت طبیعت و انسان (آفاق و انفس)، ایجاد کننده نوعی تشدید می باشد که برای شناخت خداوند، مطلوب خواهد بود.

۲- اهداف اصلی تحقیق :

۱- توجه به ارزشهای روحی و معنوی انسان در طراحی فضا

۲- حضور عرفان و معنویت در معماری امروز ایران

۳- انتقال معانی مقدس از طریق نمادها و نشانه ها

۳- اهداف کلان طراحی مجموعه :

۱- باززنده سازی و احیاء بافت و معماری با ارزش شهر

۲- اشاعه ارزش ها و هویت محلی

اهداف ثانویه طراحی مجموعه:

اهداف ثانویه طراحی در بافت قدیم تبریز را می توان به چند گروه با شرح زیر تقسیم بندی نمود:

الف) اهداف زیست محیطی

- طراحی همساز با اقلیم

- حداکثر استفاده از پتانسیل های طبیعی

ب) اهداف اجتماعی و فرهنگی

- ایجاد سرزندگی و علاقه مندی در ساکنین، بالا بردن میزان تحرک اجتماعی شهروندان و سکنه بافت کهن .

- مشارکت مردمی

- حفظ نقش و هویت فرهنگی شهر قدیم و توجه به نقش فرهنگی شهر و هویت تاریخی آن.

- شناخت رفتارهای اجتماعی و قرارگاههای رفتاری در شهر و باز زنده سازی آنها در زندگی آتی شهر.

- حفظ و ارتقا روحیه اجتماعی - فرهنگی و روابط شهروندان با محیط کالبدی شهر.

ج) اهداف طراحی شهری و معماری :

- حفاظت ابنیه از راه بهسازی و احیاء و ایجاد کاربری های جدید مورد نیاز مجموعه.
- حفظ منظر و سیمای شهری .
- ایجاد مجموعه های جدید در تلفیق با فضاهاى قدیم.
- استفاده از تکنولوژی و مصالح مناسب در ساخت بناهای جدید.

۴- مداخلات و اصول کالبدی طرح پیشنهادی :

الف) ایجاد کاربری های جدید مورد نیاز مجموعه .

ب) تخریب بناهای بی ارزش و تملک زمین های خالی همجوار

ج) ایجاد بناها و مجموعه جدید در تلفیق با فضاهاى قدیم

نکته قابل توجه آنکه قرار گیری مجموعه های شهری جدید در کنار بافت های تاریخی که به این گونه، هم از لحاظ شکل فضا و هم از لحاظ مقیاس ساخت و ساز با هم تفاوت دارند، اگر با دقت نظر طراحی نگردد، همچون وصله ای ناجور جلوه می کند و این مسأله حساسیت امر را صد چندان می سازد. شهر را نمی توان جدا از ریشه های تاریخی آن تصور نمود و دیگر اینکه : شهر را نمی توان از پدیده های نو و معاصر محروم داشت. در واقع زندگی در بافت قدیم، هم به آن ریشه های کهن وابسته است و هم به این هوای تازه ای که باید در کالبد آن، دمیده شود. هر نسلی باید نمادهای قدیمی را که از نسل قبل به او رسیده است، مجدداً تعریف کند، باید مفاهیم قدیمی را با عبارات عصر خود دوباره تبیین کند. معماری بیان فضاست، به نحوی که در بیننده، تجربه معینی از فضا در ارتباط با تجارب پیشین و آتی ایجاد کند.

۵- نوع تحقیق: کاربردی

۶- اهمیت و ضرورت تحقیق:

امروزه عدم توجه به نیازهای روحی- معنوی انسان، آنرا تا جایی در معماری هدایت کرده که نیازهایش را فقط در قالب نیازهای جسمانی و فیزیولوژیک می بیند و به نوعی با یک بحران هویت روبروست.

۷- کاربرد نتایج و تحقیق:

استفاده ای که از نتایج تحقیق می توان در معماری به کار برد ایجاد فضایی عرفانی با زبان نمادها و نشانه هاست. و استفاده از المانها و عناصری که روحیه تفکر و تعقل انسان به خود، طبیعت و خداوند را پیدا کند. بدین ترتیب که، فضایی ایجاد کرد که در آن کالبد، وسیله و ظرفی برای انتقال معانی متعالی باشد.

۸- طرح مسئله:

توجه به عرفان و امر قدسی چه تأثیری بر معماری دارد؟ و آیا فرمها در معماری اسلامی ایران می توانند دارای بار معنایی باشند؟ اگر اینچنین است: چگونه می توان به زبان نمادها فرمهایی ایجاد کرد که حاوی معانی نمادین و عرفانی باشند.

۹- فرضیات تحقیق:

- یکی از علل اصلی بحران در معماری امروز جهان فراموشی انسان، نیازهایش و معبود (خداوند) می باشد.

- از طریق نمادها و نشانه ها در معماری می توان فضایی عرفانی ایجاد کرد که تداعی کننده معانی مقدس و خاطرات جمعی مردم در فضاها ی معماری و شهر سازی اسلامی باشد.

۱۰- روش تحقیق:

در این پژوهش سعی شده است که، از روش توصیفی و با تکیه بر اسناد و مدارک علمی و بهره گیری از نظر متفکران و پژوهشگران برجسته در زمینه عرفان و معماری و نمادها در معماری اسلامی بهره گیری شود، بطور کلی روش جمع آوری اطلاعات مبتنی بر موارد زیر می باشد:

- استفاده از منابع و اسناد و مدارک علمی

- تکیه بر نظرات متفکران و صاحب نظران در زمینه عرفان و معماری اسلامی

- تکیه بر مفاهیم و اصول مطرح در معماری اسلامی ایران

- استفاده از پایان نامه ها و مقالات.